

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ มีแบบแผนในการศึกษาสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติ อาศัยข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น สารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บไซต์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เช่น ข้อมูลจากนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่และประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติ 2 แห่งประกอบด้วย และอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง (น้ำตกทีลอซู)

3.1 พื้นที่ศึกษาในการวิจัย

จากการสำรวจเบื้องต้นในส่วปริมาณการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่า ภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่มีแนวโน้มการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น อันเป็นผลกระทบเนื่องจากปรากฏการณ์ธรณีพิบัติ ประกอบกับการให้ความสำคัญต่อธรรมชาติในลักษณะป่าไม้ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น รวมทั้งภาคเหนือมียุทธศาสตร์ภาคและนโยบายของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ที่สนองตอบต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชาติที่ว่าด้วย การส่งเสริมพัฒนา และบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (มหาวิทยาลัยรังสิต, คณะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ, 2547) โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเหนือตอนล่างซึ่งประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ และอุตรดิตถ์ ถูกจัดอยู่ในแผนพัฒนาเพื่อเป็นเศรษฐกิจบริการสีเขียว อินโดจีนแห่งเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549) เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรป่าไม้และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้จังหวัดตาก ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 จังหวัดข้างต้น เมื่อตรวจสอบความพร้อมทางกายภาพแล้วพบว่า จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีความเหมาะสมในการเป็นต้นแบบ เนื่องจากมีความสมบูรณ์ของทรัพยากร และมีธรรมชาติที่หลากหลายทั้งทรัพยากรป่าไม้ พันธุ์พืช สัตว์ป่า และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สามารถรองรับและบริการนักท่องเที่ยวได้มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง อีกทั้งเมื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตากทั้งหมด พบว่า อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง มีองค์ประกอบ

ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ควรกับการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (รายละเอียดปรากฏดังภาคผนวก ง) อย่างไรก็ตาม พื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตากจะมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าการออกแบบทางสถาปัตยกรรม และการบริหารจัดการพื้นที่รองรับและบริการนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยอย่างไร ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้พื้นที่ศึกษาจึงประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง (น้ำตกทีลอซู)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม ซึ่งเน้นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ และความพึงพอใจจากการใช้พื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตาก ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และประชาชนที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ แต่เนื่องจากจำนวนผู้ให้ข้อมูลมีมากเกินไปยากกรการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ดังหัวข้อที่ 3.2 และ 3.3 นอกจากนี้ในการวิจัยยังได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติ เกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่งบประมาณ และกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างเจาะจงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติทั้งสองแห่งของจังหวัดตาก พื้นที่ละ 2 คน

3.2 ประชากร

ประชากร คือ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงกายภาพในพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตากทั้ง 2 แห่ง ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทย เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และประชาชนที่อยู่บริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง (น้ำตกทีลอซู)

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และประชาชนที่อยู่บริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง (น้ำตกทีลอซู) จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วน ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่ง ภายใต้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามแนวคิดของ Yamane' ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ความคลาดเคลื่อน ± 5 เปอร์เซนต์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.1
ประชาชนและกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาในการวิจัย

พื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติ	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (หน่วย : คน)					
	นักท่องเที่ยว		ประชาชนในพื้นที่		เจ้าหน้าที่	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช	29,901	110	3,457	30	98	20
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง	45,849	170	4,862	40	153	30
รวม	75,750	280	8,319	70	251	50

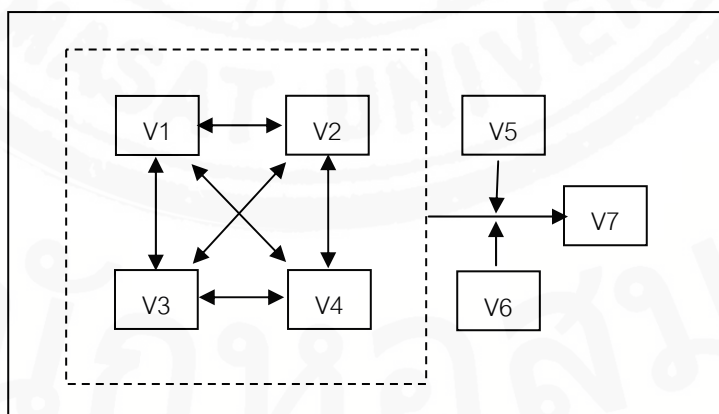
นอกจากนี้กลุ่มเจ้าหน้าที่ของพื้นที่ เป็นการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

1. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช จำนวน 2 คน
2. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง (น้ำตกทีลอซู) จำนวน 2 คน

3.4 ตัวแปรในการวิจัย

ภาพที่ 3.1

ตัวแปรในการวิจัยและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย

V1 คือ ลักษณะของพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ (ขนาด ระยะทาง การเข้าถึง) และกิจกรรมของพื้นที่ (ด้านการเสริมความรู้ และด้านการพักผ่อน)

- V2 คือ ความพึงพอใจ และความต้องการต้องการมีส่วนร่วมในการใช้พื้นที่
- V3 คือ รูปแบบทางสถาปัตยกรรม ได้แก่ ที่ตั้ง การใช้สอยพื้นที่ สีและวัสดุ
- V4 คือ การจัดการพื้นที่ ได้แก่ การจัดการดูแลพื้นที่ การจัดการการใช้พื้นที่ และการจัดการดำเนินงานของพื้นที่
- V5 คือ งบประมาณ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่
- V6 คือ กฎหมาย ข้อบังคับ ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- V7 คือ แนวทางการจัดการและการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ตอบสนองต่อพื้นที่ และมีความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิดใช้สำหรับสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในพื้นที่ ดำเนินการสร้าง (ตามหลักการสร้างของ Likert's scale) กำหนดโครงสร้างแบบสอบถามไว้ 5 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่
- ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาพื้นที่ปัจจุบันของผู้ใช้พื้นที่
- ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ และความต้องการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ส่วนที่ 4 แนวทางในการปรับปรุงสถาปัตยกรรมในพื้นที่
- ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ โดยใช้เพื่อประกอบการลงภาคสนาม วิเคราะห์สภาพพื้นที่ทางกายภาพประกอบกับการถ่ายภาพ โดยเน้นการสำรวจ 6 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 ด้านขนาดพื้นที่
- ส่วนที่ 2 ด้านระยะทาง
- ส่วนที่ 3 ด้านการเข้าถึง
- ส่วนที่ 4 ด้านที่ตั้ง
- ส่วนที่ 5 ด้านกิจกรรม

ส่วนที่ 6 ด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม

เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ ใช้เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงในแต่ละพื้นที่ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ด้านขนาดพื้นที่

ส่วนที่ 3 ด้านระยะทาง

ส่วนที่ 4 ด้านการเข้าถึง

ส่วนที่ 5 ด้านที่ตั้ง

ส่วนที่ 6 ด้านกิจกรรม

ส่วนที่ 7 ด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ (บางส่วน) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการจัดการพื้นที่ในพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติ เก็บรวบรวมจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการถ่ายภาพ การสอบถาม และการศึกษาจากแผนภาพ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ และชาวบ้านหรือประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ และการเก็บข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่และถ่ายภาพในสถานที่จริง

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ทางด้านกายภาพของอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากแผนแม่บท เอกสารทางวิชาการ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาศักยภาพในการเที่ยวเชิงนิเวศและความเป็นไปได้ในการพัฒนาจากลักษณะการใช้พื้นที่ ประกอบกับการบริหารจัดการในปัจจุบันในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การวิเคราะห์ทางด้านทัศนคติ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมทั้งความพึงพอใจ และความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้พื้นที่ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถาม ข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ และระดับความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้พื้นที่ทั้งหมดด้วยสถิติเชิงบรรยาย เช่น ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่า

เบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์ของพื้นที่ด้วยสถิติเชิงอ้างอิงไคสแควร์ (Chi - square) และการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจและความต้องการของผู้ใช้พื้นที่ทั้ง 2 แห่ง ด้วยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (ANOVA)

3.8 การแปลผลข้อมูล

แบบสอบถามในแต่ละส่วน มีการให้ข้อมูลในระดับที่แตกต่างกันออกไป เกณฑ์การวิเคราะห์จึงมีหลายลักษณะ ดังนี้

1. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของความพึงพอใจ ของผู้ใช้พื้นที่ (นักท่องเที่ยว ประชาชน และเจ้าหน้าที่) ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตาก ในเรื่องของด้านกายภาพ ด้านการบริการ และด้านพื้นที่ มีเกณฑ์การวัดแบ่งเป็น 5 ระดับ มีการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
	3.41 – 4.20	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับมาก
	2.61 – 3.40	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับปานกลาง
	1.81 – 2.60	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับน้อย
	1.00 – 1.80	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับน้อยมาก

2. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการวัดศักยภาพของความพึงพอใจ และความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้พื้นที่ (นักท่องเที่ยว ประชาชน และเจ้าหน้าที่) ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ทางธรรมชาติ ของจังหวัดตาก ในด้านกายภาพ ด้านการบริการ และด้านพื้นที่ มีเกณฑ์การวัด 2 ระดับ ซึ่งการแปลความหมายของคะแนน เป็นดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.01 – 5.00	หมายถึง	มีศักยภาพ
	1.00 – 3.00	หมายถึง	ไม่มีศักยภาพ

3. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของความความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้พื้นที่ (นักท่องเที่ยว ประชาชน และเจ้าหน้าที่) ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตาก ในเรื่องของด้านกายภาพ ด้านการบริการ และด้านพื้นที่ มีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ มีการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ต้องการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
	3.41 – 4.20	หมายถึง	ต้องการมีส่วนร่วมในระดับมาก
	2.61 – 3.40	หมายถึง	ต้องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
	1.81 – 2.60	หมายถึง	ต้องการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
	1.00 – 1.80	หมายถึง	ต้องการมีส่วนร่วมในระดับน้อยมาก

4. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของความความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้พื้นที่ (นักท่องเที่ยว ประชาชน และเจ้าหน้าที่) ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ทางธรรมชาติของจังหวัดตาก ในเรื่องของด้านกายภาพ ด้านการบริการ และด้านพื้นที่ มีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ มีการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.01 – 5.00	หมายถึง	ต้องการมีส่วนร่วม
	1.00 – 3.00	หมายถึง	ไม่มีต้องการมีส่วนร่วม

ชำนาญก หอสมุด